

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Prameny k dějinám státu a práva v Československu

ČÁST I.

DO HUSITSKÉHO REVOLUČNÍHO HNUTÍ

Uspořádal, opatřil průvodním výkladem a překlady
akademik Václav Vaněček

ČÁST II.

DO BÍLÉ HORY

Uspořádal doc. dr. Karel Malý, CSc., za spolupráce
akademika Václava Vaněčka, doc. dr. M. Doležala a doc. dr. J. Kincla, DrSc.

Předmluva

Obě části této chrestomatie, vyšlé původně r. 1957 (I.) a 1959 (II.), se ve vysokoškolské pedagogické praxi osvědčily a jejich nové vydání se už dávno stalo naléhavým.

V tomto druhém vydání byly některé méně důležité ukázky z pramenů vypuštěny a jiné, zvláště závažné, doplněny; zpřesněny byly průvodní výklady; zrevidovány překlady a opravena v nich některá nedopatření;) doplněny bibliografické údaje významné pro právníky a některé zastaralé texty (viz např. mírový projekt krále Jiřího) nahrazeny novými. Jinak bylo i v tomto vydání použito týchž zásad jak pro výběr materiálu, tak i pro jeho zpracování a podání.*

Také autoři zůstali beze změny. I nadále první část je celá prací podepsaného, v druhé části napsali průvodní slovo k dokumentům č. 26—30, 32—33, 36—37, 41, 44, 48, 56 dr. Miloslav Doležal, k ukázkám č. 35, 38—40, 42—46, 49—55, 57—60 doc. dr. Karel Malý a ke kusům č. 34 a 61 podepsaný. Překlady latinských textů druhé části pořídil doc. dr. Jaromír Kincl, až na text č. 41, jež přeložil dr. M. Doležal.

*Rovněž cíle nového vydání jsou stejné. Pokud jde o průvodní výklady, mají doplňovat a prohlubovat látku učebnice vydané podepsaným (*Dějiny státu a práva v Československu do r. 1945, Praha, Orbis, 1964*) v partiích, jež se týkají právních památek-pramenů a vývoje právnictví. V textech samých, včetně překladů, je účelem této pomůcky jednak ilustrovat živými ukázkami přednášky i učebnici, jednak sloužit za podklad právnických a historických rozborů podnikaných v seminářích. Všeobecně pak znamená tato edice pro posluchače nejen rozšíření a obohacení studijní látky, nýbrž také další zpřístupnění prvních cest k vědecké práci, která počíná přímým čtením pramenů. V tomto posledním směru je ovšem zřejmé, že běžný rámec pedagogické pomůcky rázu skript je v obsahu této knihy již od prvního vydání obou jejích částí značně překročen směrem k činnosti badatelské.*

V Praze, v lednu 1966.

Václav Vaněček

**) Srov. v předmluvě k 1. vydání 2. části, 1959, str. 3.*

ČÁST I.

Do husitského revolučního hnutí

**Uspořádal, opatřil průvodním výkladem a překlady
univ. prof. JUDr. Václav Vaněček, DrSc.**

lecciones divinas novi et veteris testamenti bene translatas et interpretatas legere...

Iubemus tamen, ut in omnibus ecclesiis terre vestre propter maiorem honorificentiam evangelium latine legatur et postmodum Sclavinica lingua translatum in auribus populi latina verba non intelligentis adnuncietur, sicut in quibusdam ecclesiis fieri videtur. Et si tibi et iudicibus* tuis placet missas latina lingua magis audire, precipimus, ut latine missarum tibi sollempnia celebrentur.

Data...

četlo svaté evangelium a boží čtení Nového i Starého zákona dobře přeložená a tlumočená...

Rozkazujeme však, aby ve všech kostelích vaší země pro větší čest a slávu četlo se evangelium latinsky a potom dodatečně hlásalo, přeložené do slovanského jazyka, sluchu lidu nechápajícího slovo latinské, tak jak se již zřejmě v některých kostelích děje. A jestliže tobě a úředním hodnostářům („soudcům“)* tvým více vyhovuje slyšení mše jazykem latinským, nařizujeme, aby obřad mše se ti konal latinsky.

Dáno...

Text listiny je převzat z FRIEDRICHOVY edice v Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, I, Praha 1904—1907, str. 19—21, č. 24. — Český text byl pořízen s přihlédnutím k dílčím překladům PASTRŇKOVÝM (Dějiny slovanských apoštolů, 1902, str. 114 a d.) a SNOPOKOVÝM (Konstantin—Cyrill a Metoděj, 1908, str. 98 a d.), jakož i k překladu RATKOŠOVU, 1. c., str. 190—192.

2.

NEJSTARŠÍ ZPRÁVA O ZÁKONODÁRNÉ ČINNOSTI V RANĚ FEUDÁLNÍM STÁTĚ ČESKÝCH PŘEMYSLOVCŮ. R. 992.

Velkomoravská říše se svým hospodářským, politickým i kulturním rozkvětem, který hluboko ovlivnil nejen Slovanů střední Evropy, nýbrž i Slovanů jižní a východní, zanikla na počátku 10. století. Z našeho hlediska je důležité, že se tím uvolnila cesta k rozvoji samostatného politického života Slovanů českých, kteří zatím — na konci třetí čtvrtiny 9. století — dosáhli vysokého stupně soustředění pod hegemonií kmene Čechů a dynastií Přemyslovců v čele.

I zde rozvinul se raně feudální život, zásadně po všech stránkách toho rázu, jako byl v té době v jiných oblastech Evropy. I zde začalo v té době křesťanství napomáhat k tomu, aby se feudální vztahy co nejvíce upevnily. I zde ovšem projevil se typický rys středoevropských dějin raně feudálních, totiž konflikty vznikající z toho, že se těchto oblastí pokoušeli zmocnit němečtí feudálové ze západu.

*) Snad zde papežská kancelář takto tlumočila — z iniciativy Metodějovy patrně — slovanský termín „župani“.

Tlaku ze západu čelili naši předkové na čas v rámci říše Velkomoravské, ale po jejím pádu zůstali slovanští obyvatelé Čech i v tomto směru odkázáni sami na sebe. Bylo jim to usnadněno tím, že Přemyslovci strhli na sebe na počátku 10. století především velkou část územního dědictví velkomoravského, ovšem za cenu nebezpečných konfliktů s Maďary. Nárokům německého sousedství úspěšně čelili Přemyslovci diplomaticky i vojensky, což posléze vyústilo v poměr formálně přátelský provázený ročním poplatkem (tributem) placeným z Čech. Říše Přemyslovců byla začleněna do německé církevní organizace (napřed biskupství řezenské náležející k arcibiskupství solnohradskému, potom pražské biskupství náležející k arcibiskupství moravskému).

Druhá polovina 10. století vykazuje velký rozmach této raně feudální české přemyslovské říše, která posléze dokázala (r. 995) zlikvidovat i vážný separatistický pokus potomků velmože Slavníka se sídlem na Libici.

Ve vnitřním životě státu se objevovala řada problémů, jež bylo třeba řešit formou zákona. Tomu vyhovovala společná zákonodárná činnost panovníka a shromáždění předních feudálů (dvorské sjezdy) — první to podoba pozdějšího feudálního sněmu.

Náhodně zachovala se nám v bavorských církevních záznamech fragmentární zpráva o této zákonodárné činnosti, jež doplňovala vhodným způsobem dále trvající a převládající soustavu starodávného obyčejového práva pocházejícího z velké části ještě z prastarých obyčejů prvotně pospolné společnosti západoslovanské. Zpráva se týká nové zákonné úpravy biskupských desátek, církevní jurisdikce ve věcech manželských a práva zřizovati kostely na knížecích statcích.

Z literatury:

Václav VANĚČEK, Prvních tisíc let, Praha 1949; též autor, Stát Přemyslovců a středověká „říše“, Praha 1946 (2. vyd.); též autor Dějiny státu a práva v Československu (1964), str. 54.

Anno dominice incarnationis
DCCCCLXXXII, domino Johanne XV
papa in sacratissima sede beati Petri
apostoli, imperante domino Ottone III
rege augusto, ortante dei nutu domino
episcopo II sancte Pragensis ecclesie
Adalberto monacho, dux Boleslaus pre-
sentibus omnibus primatibus suis dedit
prefato episcopo secundum statuta ca-
nonum separare ea coniugia, que infra
parentelam contra sacram legem con-
iuncta esse reperirentur, necnon etiam
ecclesias per loca opportuna construendi
et decimas congregandi licentiam dedit.

Roku 992 od božího vtělení, za pana
Jana XV., papeže na nejsvětějším st
blahoslaveného apoštola Petra, za císař-
ské vlády Oty III, krále-rozmnožitele,
vnuknutím božího pokynu za pana
druhého biskupa svatého pražského kos-
tela, mnicha Vojtěcha, vévoda Boleslav
za přítomnosti všech svých předáků udě-
lil řečenému biskupovi právo, podle ur-
čení kanonů rozváděti ona manželství,
o nichž by se shledalo, že byla uzavřena
mezi příbuznými proti svatému zákonu,
a dále také udělil mu právo, na vhodných
místech stavěti kostely a právo vybírat
desátky.

Latinský text je převzat z edice G. FRIEDRICHA, Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, I. 1904—1907, str. 43, č. 37.

OBSAH

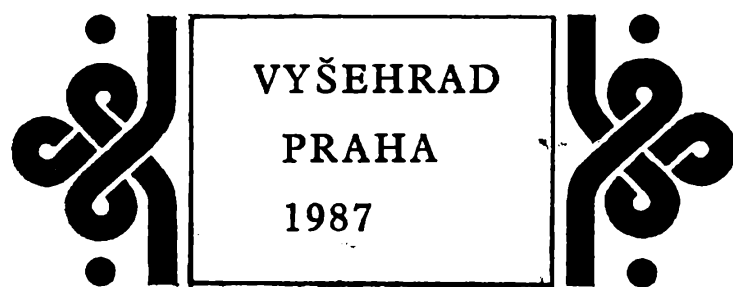
	Strana
Předmluva	3
Část I. Do husitského revolučního hnutí	
1. Papežská listina Svatoplukovi, panovníkovi Moravy, z r. 880 (Bulla „Industriae tuae“)	7
2. Zpráva o zákonodárství Přemyslovců z r. 992	12
3. Hnězdenská dekreta Břetislavova (1039)	14
4. Zákony krále Štěpána uherského	18
5. Hranice českomoravské církevní organizace (listina císaře Jindřicha III. z r. 1086)	25
6. Výsady Vratislavovy a Soběslavovy pro pražské Němce	29
7. Darovací listina českého panovníka pro církevní fundaci z r. 1181	32
8. Uznání české královské hodnosti (listiny z let 1204 a 1212)	34
9. Statuta Konrádova (statuta ducis Ottonis)	38
10. Uherská Zlatá bulla Ondřeje II. (1222)	48
11. Královská výsada pro klášter (privilegium pro Oslavany z r. 1228)	54
12. Městská privilegia a městské právo 13. století	59
A. Privilegium pro Německý Brod (1278)	59
B. Privilegium pro spíšská města (1271)	65
13. Kodifikace českého horního práva (Ius regale montanorum) z let 1300—1305)	68
14. Požadavky české a moravské šlechty předložené Janu Lucemburskému r. 1310	83
15. Listina, kterou římský král Ludvík dává českému králi do zástavy Chebsko 1322)	89
16. Kniha Rožmberská	90
17. Brněnská městská právní kniha písaře Jana	99
18. Osnova zákoníka Karla IV. (Maiestas Carolina)	103
19. Vysazení poddanské vesnice na německém právu	115
20. Ordo iudicii terrae a Řád práva zemského	117
21. Královské privilegium ve prospěch žilinských měšťanů Slováků	127
A. Privilegium z r. 1381	128
B. Ověření věrohodným místem z r. 1431	130
22. Právnícká diskuse o selských odúmrtích z konce 14. století	132
23. Ondřeje z Dubé „Práva zemská česká“	140
24. Sepsání o českých úřednících zemských	148
25. Dekret Kutnohorský a jeho právnícká obrana	153
A. Dekret Kutnohorský	155
B. Z právnícké obrany (Defensio mandati)	156
Část II. Do Bílé Hory	
26. Tábořské chiliastické články	163
27. Čtyři pražské artikule	169
28. Konfiskační dekret rady Starého Města pražského	172
29. Žižkův vojenský řád	173
30. Vyhlášení sankcí proti husitům	177

31. Moravský landfrýd z r. 1440	180
32. Cechovní artikule provazníků Nového Města pražského	183
33. Stávka cechovních tovaryšů v Novém Městě pražském	185
34. Návrh světové mírové organizace krále Jiřího z Poděbrad (z let 1462—1464)	187
35. Žilinská právní kniha	205
36. Articuli de officio palatinatus	208
37. Sněmovní usnesení o zběhlých poddaných a čeledínech	214
38. M. Viktorin ze Všehrd „O práviech země české knihy devatery“	217
39. Zemská zřízení	226
40. Usnesení uherského sněmu o opatřeních proti poddaným po porážce selského povstání roku 1514	243
41. Tripartitum	249
42. Svatováclavská smlouva	257
43. Dokumenty k hornickému povstání z r. 1525—1526 na Slovensku	266
44. Listy na propuštění poddaných	272
45. Kniha Drnovská	275
46. Zpráva o doručení obranného listu	280
47. Žádost o právní naučení k vrchnímu právu	283
48. Pře o vydání poddaných	284
49. Přátelské snešení českých stavů (1547)	286
50. Půhon	295
51. Nález apelačního soudu	297
52. Zemský soud český	299
53. Litoměřické městské právo	300
54. Práva městská království českého	307
55. Hraniční soud	331
56. Čelední řády	333
57. Sbírka soudních nálezů (právní rejstřík)	341
58. Jakub Menšík z Menštejna „O mezech, hranicích, soudu a rozepři mezní i přílušenství jich v království českém“	344
59. Smolné knihy	350
60. Smlouva o hlavu z r. 1617	355
61. Česká konfederace (1619)	357

SLAVNÍKOVCI
VE STŘEDOVĚKÉM
PÍSEMnictví

Slavníkovci ve středověkém písemnictví

© PhDr. Rostislav Nový, CSc., PhDr. Jiří Sláma, CSc., 1987
Translation © PhDr. Jana Zachová, CSc.
Recenzoval PhDr. Václav Konzal

OBSAH

Slavníkovci v raně středověkých Čechách

- 11 Úvodní studie
- 82 Poznámky

Vojtěchova legenda o svatém Gorgoniovi

- 93 Úvod
- 95 Poznámky
- 95 Edice a překlady
- 96 Text legendy
- 102 Poznámky

Vojtěchova homilie o svatém Alexiovi

- 103 Úvod
- 105 Poznámky
- 105 Edice a překlady
- 106 Text homilie
- 111 Poznámky

Kristiánova legenda

- 112 Úvod
- 114 Poznámky
- 114 Edice a překlady
- 115 Text předmluvy legendy

Canapariova vojtěšská legenda Est locus

- 118 Úvod
- 121 Poznámky
- 121 Edice
- 122 Text legendy
- 146 Poznámky

Brunova vojtěšská legenda Nascitur purpureus flos

(Kratší legenda — Vita brevior)

- 148 Úvod
- 150 Poznámky
- 151 Edice a překlady
- 152 Text legendy
- 179 Doplnky v Delší legendě — Vita longior
- 183 Poznámky

Anonymní legenda o utrpení svatého Vojtěcha

Sanctus Adalpertus

- 186 Úvod
- 188 Poznámky
- 188 Edice a překlady
- 189 Text legendy
- 193 Poznámky

Anonymní legenda Život svatého Štěpána

(Legenda větší — Vita maior)

- 194 Úvod
- 195 Poznámky

195 Edice a překlady
196 Text legendy
198 Poznámky

Anonymní veršovaná legenda o utrpení svatého Vojtěcha
Quatuor immensi

199 Úvod
201 Poznámky
201 Edice a překlady
202 Text legendy
232 Poznámky

Anonymní legenda o přenesení ostatků svatého Vojtěcha

233 Úvod
234 Poznámky
234 Edice a překlady
235 Text legendy

Anonymní vojtěšská legenda Tempore illo

238 Úvod
239 Poznámky
239 Edice
240 Text legendy
254 Poznámky

Anonymní legenda o zázracích svatého Vojtěcha

Post mortem vero

255 Úvod
256 Poznámky
256 Edice a překlady
257 Text legendy
265 Poznámky

Kronika Thietmara, biskupa merseburského

266 Úvod
268 Poznámky
268 Edice a překlady
269 Text kroniky (část)
272 Poznámky

Tak řečený Interpolátor Ademarových historií

273 Úvod
274 Poznámky
274 Edice
275 Text kroniky (část)
278 Poznámky

**Tak řečeného Galla Anonyma Kronika a činy
polských knížat a vládců**

279 Úvod
280 Poznámky
280 Edice
281 Text kroniky (část)
287 Poznámky

Kosmova Kronika Čechů

289 Úvod
290 Poznámky

- 290 Edice
- 291 Text kroniky (část)
- 309 Poznámky

Kosmovi pokračovatelé

- 312 Úvod
- 314 Poznámky
- 315 Edice a překlady
- 316 Letopis tak řečeného Mnicha sázavského (část)
- 321 Letopis tak řečeného Kanovníka vyšehradského (část)
- 323 Letopisy české (tzv. Druhé pokračování Kosmovo; část)
- 325 Poznámky

Tak řečeného Dalimila rýmovaná Česká kronika

- 326 Úvod
- 328 Poznámky
- 329 Edice a překlady
- 330 Text kroniky (část)
- 341 Poznámky

Přibíka Pulkavy z Radenína Kronika česká

- 342 Úvod
- 344 Poznámky
- 344 Edice a překlady
- 345 Text kroniky (I. redakce; část)
- 353 Text kroniky (II. redakce; část)
- 356 Poznámky

Edikt Boleslava II.

- 358 Úvod
- 359 Edice
- 360 Text ediktu
- 360 Poznámky

Nejstarší břevnovské listiny

- 361 Úvod
- 363 Poznámky
- 364 Listina papeže Jana XV.
- 366 Listina Boleslava II.
- 368 Poznámky

Listina Jana III. z Dražic

- 369 Úvod
- 370 Poznámky
- 371 Text listiny
- 373 Poznámky
- 374 *Chronologická tabulka*

377 Mapy

383 Výkladový heslář

457 Vydavatelská poznámka

459 Výběrový rejstřík historických osob, míst a reálií

SEZNAM ZKRATEK

BIBLICKÉ KNIHY

Gn	Genesis, 1. Mojžišova	Mk	Marek
Ex	Exodus, 2. Mojžišova	L	Lukáš
Lv	Levitikus	J	Jan
Dt	Deuteronomium, 5. Mojžišova	Sk	Skutky apoštolské
2Kr (2Sm)	2. Královská (2. Samuelova)	R	Rimanům
1Pa	1. Paralipomenon, 1. Letopisů	1K	1. Korinským
Jb	Job	2K	2. Korinským
Z	Zalmy	Ga	Galatským
Př	Příslovi	Ef	Efezským
Kaz	Kazatel	Fp	Filipským
Pis	Píseň písní	Ko	Koloským
Mdr	Moudrosti	1Te	1. Tesalonickým
Sir	Ježíše Siracha (Ekleziastikus)	2Te	2. Tesalonickým
Iz	Izaiáš	1Tm	1. Timoteovi
Ba	Baruch	2Tm	2. Timoteovi
Ez	Ezechiel	Tt	Titovi
Da	Daniel	Žd	Židům
Za	Zachariáš	1Pt	1. list Petrův
1Mak	1. Makabejská	1J	1. list Janův
Mt	Matouš	Zj	Zjevení Janovo

LATINSKÁ LITERATURA

BŘ	Regula sancti Benedicti	JS	Decimus Iunius Iuvenalis, Saturae
DC	Disticha Catonis	PS	Aulus Persius Flaccus, Saturae
HC	Quintus Horatius Flaccus, Carmina	ŘM	Gregorius Magnus, Moralia
HE	Quintus Horatius Flaccus, Epistulae	VA	Publius Vergilius Maro, Aeneis
HO	Quintus Horatius Flaccus, Odae	VE	Publius Vergilius Maro, Eclogae
HS	Quintus Horatius Flaccus, Sermones		

EDICE A PERIODIKA

AR	— Archeologické rozhledy
CDB	— Codex diplomaticus nec non epistolaris Bohemiae
ČD I-1	— České dějiny I-1, Praha 1912, autor V. Novotný
ČSČH	— Československý časopis historický
DA	— Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters
FHB	— Folia Historica Bohemiae
FRB	— Fontes rerum Bohemicarum
HG	— Historická geografie
MGH-SS	— Monumenta Germaniae Historica — Scriptores
MIÖG	— Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung
MMFH	— Magnae Moraviae Fontes Historici
NL	— Numismatické listy
QFIAB	— Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken
LfThK	— Lexikon für Theologie und Kirche
PA	— Památky archeologické
SbH	— Sborník historický
SbNM-A	— Sborník Národního muzea, řada historická
SlA	— Slavia Antiqua
StR	— Studie o rukopisech
SSS	— Słownik Starożytności Słowiańskich
VPS	— Vznik a počátky Slovanů
ZRG-KA	— Zeitschrift für Rechtsgeschichte — Kanonistische Abteilung

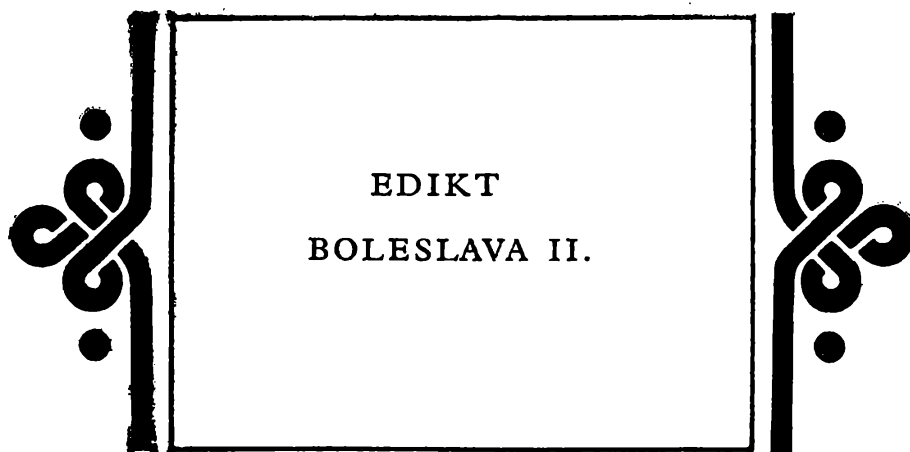
SLAVNÍKOVCI V RANĚ STŘEDOVĚKÝCH ČECHÁCH

Rostislav Nový

SLAVNÍKOVCI V HISTORIOGRAFII

Do historiografie a odtud i do moderního historického povědomí vstupovali Slavníkovci zprvu nepřímo, prostřednictvím nejvýznamnějšího člena rodu — druhého pražského biskupa Vojtěcha. Z poměrně časných, převážně hagiografických pramenů a málo početných dobových, spíše však pozdnějších kronikářských zpráv mohlo dějepiscectví už od druhé poloviny 18. století získávat údaje o Vojtěchu Slavníkovci.¹ Tyto doklady objasňovaly dost nesoustavně jak Vojtěchovo domácí prostředí, tak i širší dobové vztahy. Z líčení legend a ze zmínek kronikářů² se postupně vynořoval obraz Vojtěchových rodičů i bratrů, místa poslední tragédie rodu a také Slavníkova panství. Byl to pak zejména Kosmou zmiňovaný rozsah Slavníkova území, který podnítil romantickou historiografii k tomu, aby označila dvě známé generace libických vládařů ve druhé polovině 10. století za Slavníkovce.³ Zájem historiků se přibližně od poloviny minulého století soustřeďoval na bližší poznávání mocenského postavení tohoto rodu a na určení jeho postavení v politickém systému Čech 10. století. Tehdy zejména proto, že se tu spatřoval klíč k vysvětlení Vojtěchova jednání, plného pozoruhodných zvrátů.⁴

K zákonitostem historického poznání patří i to, že soustavné sledování jednoho problému vyvolává neustále nové otázky. Proto i problém Slavníkovců musel být zkoumán z širšího hlediska vývoje politických poměrů na českém území v desátém století. Tedy s obzvláštní pozorností k vyjasnění vzájemného vztahu Přemyslovců a libických knížat. Dospět k přesnějšímu úsudku však nebylo možné, aniž by se zároveň nevěnovala pozornost „protohistorii“ Slavníkovců samých a aniž by se zkoumání nerozšířilo i na studium vývoje etnických a politických poměrů v celé české kotlině. Období 10. století se ovšem stalo pro poznání dlouhodobých sociálních

Text tzv. ediktu Boleslava II. vydal poprvé až roku 1849 W. Wattenbach na základě rukopisu z 12. století, uloženého v rakouském klášteře Heiligenkreuz (Klášt. knihovna cod. 217). Od této doby bylo znění zápisu přijímáno jako nesporná památka, vzniklá v roce 992, kam se svou datací také hlásí.

Srovnáme-li požadavky pražského biskupa Vojtěcha, kladené jako podmínka jeho setrvání v diecézi, v podání Canapariově (kap. 12) i Bruna z Querfurtu (kap. 11), s obsahem Boleslavova ediktu, zjistíme jisté shody. Nikoli však úplné. Podle citovaných hagiografických pramenů bylo zřejmě nejpodstatnějším Vojtěchovým požadavkem odstranění mnohoženství (Canaparius; Bruno navíc uvádí sňatky mezi příbuznými), dále dodržování celibátu a konečně zamezení prodeje zajatců a čeledi do otroctví. Bruno nadto uvádí též nedůsledné dodržování svátků a postů. V ediktu se však vyslovuje Boleslavův souhlas s uplatněním biskupova práva rozlučovat příbuzenské sňatky a současně se vyjadřuje svolení knížete k budování kostelů na vhodných místech, jakož i k výběru desátků. Ve všech těchto případech je podána formulace knížecího souhlasu vcelku nezávazně. Boleslav II. si byl nepochybně vědom toho, jak nesnadné by pro něj bylo proniknout do soustavy vnitrospolečenských vazeb hluboce narušených, nicméně s četnými přežitky existujících občinných společenstev. Proto také bylo třeba reagovat na biskupovy rigorózní požadavky rezervovaně a kompromisně.

Je možné vyslovit určitý předpoklad, že k jednání mezi oběma partnery došlo prostřednictvím českého poselstva v Římě v polovici roku 992, kdy se řešila otázka Vojtěchova návratu do diecéze. Výsledkem těchto jednání byl patrně slib Boleslavova souhlasu, který přiměl Vojtěcha k cestě zpět. Po biskupově návratu došlo

zřejmě ke splnění slíbu, a to veřejným ústním prohlášením knížete na sněmovním shromáždění patrně ve druhé polovině roku 992. Písemnou formu ediktu lze nejspíše hodnotit jako záznam o tomto prohlášení, které lze jen těžko považovat spolu s V. Novotným (České dějiny I-1, Praha 1912, s. 635) za „zákon“.

EDICE

Autentické moderní vydání tzv. ediktu Boleslava II. pořídil G. Friedrich, *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae* I. Praha 1907, s. 43, č. 37.

● Edikt Boleslava II.

Roku 992 od vtělení Páně, za papeže pana Jana XV.¹ na nejsvětějším stolci sv. Petra apoštola, za vlády pana Oty III.,² vznešeného krále, na napomenutí, jež dal z božího vnuknutí druhý pan biskup svaté pražské církve, mnich Vojtěch, kníže Boleslav za přítomnosti všech předních mužů uložil řečenému biskupovi, aby podle kanonických ustanovení rozloučil ta manželství, o nichž zjistí, že byla proti svatému zákonu uzavřena mezi příbuznými. Dal také svolení stavět na vhodných místech kostely a vybírat desátky.

POZNÁMKY

1/ Jan XV., 985—996 římský papež.

2/ Ota III., 983—1002 římskoněmecký král a císař.

NEJSTARŠÍ
BŘEVNOVSKÉ
LISTINY

Máme-li na mysli pouze písemné prameny, o počátcích břevnovského kláštera v devadesátých letech 10. století jich hovoří jen velmi málo. Jsou to však doklady v mnoha směrech neobyčejně významné. Mimo jiné i proto, že jsou svým vznikem bezprostředně spojeny se samým iniciátorem klášterního založení, s druhým pražským biskupem Vojtěchem Slavníkovcem. Vedle papežského protekčního privilegia Jana XV. z 31. května 993, chovaného v klášterním archivu¹ ještě v první polovici 14. století v původní podobě listiny, psané na papyru, je to jen stručný údaj o klášterním založení v *Annales Bohemici*.² Tedy v letopisech, jejichž nejstarší časová vrstva zápisů vznikla zřejmě na přelomu 10. a 11. století v českém či česko-polském prostředí, a to v okruhu Vojtěchovi blízkých osob.

Výpovědní stručnost těchto starobyklých dokumentů se stala základem k utváření tradice o založení kláštera a o jeho středo-evropském kulturním významu. Na tomto podkladě se nejspíše ústním podáním stále legendárnější podoby vršil postupně hagiografizující výklad o založení. Odrazem vrcholné fáze jeho růstu je pak líčení tzv. vojtěšských kapitol v první redakci Pulkavovy kroniky.³ V nich je už podán obšírný popis prehistorie kláštera: nejprve zřízení „přestupního“ kostelíka P. Marie v Kostelci (Plzeň-Doubravka),⁴ odkud přešla mnišská kolonie posléze do Břevnova u Prahy, potom výklad o Vojtěchově péči o obvěnění a o jeho přímé součinnosti při stavbě prvních budov nové fundace.

V zájmu poznání úvodní fáze dějin Břevnova je však třeba překlenout informační strohost původních dokladů na straně jedné, a výkladové bohatství písemností pozdních na straně druhé. Nadto je ovšem nezbytné se vyrovnat s řadou listinných falz, vznikajících v průběhu 13. století,⁵ která zamlžují kontury dějinných počátků

Slavníkovci ve středověkém písemnictví

Úvodní studii, úvody a poznámky k textům napsal
Rostislav Nový. Texty z latinských origi-
nálů přeložila Jana Zachová. Dále byly pře-
vzaty překlady Františka Stiebitze, Jana
Vilíkovského a část Dalimilovy kroniky
v novočeském přetlumočení Hany Vrbové.
Výkladový heslář a rejstřík
sestavil Jiří Sláma.

Mapy nakreslil Vladimír Vokálek.

Typografie Zdeněk Stejskal. Vydalo nakladatelství
Vyšehrad v r. 1987 jako svou 742. publikaci.
Odpovědný redaktor Jaroslav Vrbenský.
Vydání první. Stran 472.
Náklad 12 000 výtisků.

Ze sazby písmem Plantin vytiskl Mír, n. p., závod 3,
Praha 1
AA 32,81 (text 31,41, ilustrace 1,40)
VA 33,24
Cena výtisku 46 Kčs

NAKLADATELSTVÍ VYŠEHRAD
Praha 2, Karlovo náměstí 5

33-742-87 02/64 403/856 46 Kčs